



УДК 338.246 : 330.322 : 65.012.8(477.83)

Заярна Н. М., к.е.н., доцент, Кізін Г. В., аспірант (Львівський торговельно-економічний університет, м. Львів)

ОЦІНКА СИСТЕМИ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ ІНВЕСТИЦІЙНО-ІННОВАЦІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ НАЦІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ НА ПРИКЛАДІ ЛЬВІВСЬКОЇ ОБЛАСТІ

Доведено пріоритетність державного регулювання економічних процесів шляхом забезпечення економічної безпеки та її інвестиційно-інноваційного забезпечення. За результатами експертного опитування керівників та фахівців апарату управління підприємств м. Львова та Львівській області представлено характеристику ефективності державної політики удосконалення інвестиційно-інноваційного забезпечення економічної безпеки економіки України з погляду мікрорівня. Виявлено найбільш проблемні чинники формування і розвитку інвестиційно-інноваційного забезпечення економічної безпеки економіки Львівської області, рівень ефективності реалізації функцій державної політики та її недоліки.

Ключові слова: державне регулювання, інвестиційно-інноваційне забезпечення, економічна безпека, ефективність реалізації функцій державної політики.

На жаль, сучасний стан економіки України характеризується процесами уповільнення темпів економічного зростання, зниженням макроекономічної ефективності та зростанням боргового навантаження, погіршенням соціальної захищеності і рівня якості життя населення. Вирішення проблем нівелювання ризиків і загроз зниження рівня конкурентоспроможності національного господарства і вітчизняних товарів та послуг, загострення проблеми імпортозалежності, зменшення обсягу ВВП, зростання тінізації економічних відносин, погіршення обсягів діяльності та фінансово-економічного результату підприємств реального сектору економіки потребує особливої уваги з боку держави. При чому, на нашу думку, основні цільові орієнтири державного регулювання економіки доцільно фокусувати у сферу забезпечення та зміцнення економічної безпеки.

На досягнення важливого цільового орієнтиру – посилення інвестиційно-інноваційного забезпечення економічної безпеки економіки України – мали б бути спрямовані галузеві програмні документи.

Тому позитивно, що у Концепції Загальнодержавної цільової економічної програми розвитку промисловості на період до 2020 року [1] до основних проблемних питань віднесені «...недосконалість інвестиційно-кредитної системи ..., що спричиняє зниження рівня інноваційно-інвестиційної активності суб'єктів господарювання», відсутність зв'язку між наукою та виробництвом, низький рівень інноваційної активності, зменшення частки високотехнологічних виробництв, що призводить до скорочення попиту на власні науково-дослідні та прикладні розробки. Як бачимо, проблемі інвестиційно-інноваційної активності у промисловості нашої держави приділено належну увагу та, більше того, на її усунення частково спрямовані мета та цілі програми.

В Україні документом найвищого рівня у сфері забезпечення національної безпеки є Стратегія національної безпеки України, прийнята у 2015 р. [2], де справедливо зазначається, що «...відсутність стимулів до інноваційних процесів і динамічного розвитку нових технологічних укладів обумовлюють неконкурентоспроможність української економіки... До цього передусім призводять недостатній розвиток національної інноваційної системи та недостатньо ефективне використання науково-технологічного потенціалу, впровадження іноземних науково-технологічних розробок замість вітчизняних». Відтак позитивно, що на рівні національної безпеки держави низька інноваційність суб'єктів економіки вважається однією з ключових проблем. Разом з тим, не можна не брати до уваги, що будь-які впровадження інноваційного характеру потребують певних капіталовкладень. Відповідно, здійснюючи подальше планування реалізації державної політики в аналізованій сфері, доцільно, щоб у державних, регіональних та місцевих програмах першим чином були відображені обсяги необхідних фінансових ресурсів та джерела їх формування.

Здійснивши моніторинг державних документів, що стосуються планування розвитку інвестиційно-інноваційного забезпечення економічної безпеки економіки України можна стверджувати, що одним з найістотніших недоліків планування та суттєвою перешкодою його ефективності є неузгодженість положень, яка чітко простежується як на загальнодержавному, так і на нижчих рівнях системи управління інвестиційно-інноваційним забезпеченням економічної безпеки в нашій державі.

Як приклад, у Львівській області в поточній перспективі реалізувалися положення таких планових документів: Стратегія розвитку Львівської області на період до 2020 року, Програма соціально-економічного та культурного розвитку Львівської області на 2015 р.;



Комплексна стратегія розвитку м. Львова на 2012-2025 рр.; Регіональна програма розвитку виставкової діяльності та моніторингу Стратегії розвитку Львівщини до 2015 року; Програма інвестиційного розвитку на 2011-2015 рр.; Регіональна програма розвитку малого підприємництва у Львівській області на 2013-2015 рр.; Регіональна програма з міжнародного та транскордонного співробітництва, європейської інтеграції та міжнародної технічної допомоги; Програма фінансової підтримки підприємств агропромислового комплексу через механізм здешевлення кредитів на 2013 рік; Програма підтримки виставкової діяльності у сфері агропромислового комплексу; Програма розвитку молочного і м'ясного скотарства та свинарства; Програма розвитку туризму та рекреації; Програма реформування і розвитку житлово-комунального господарства Львівської області на 2011-2014 роки та ін.

Відповідно, регіональний та місцевий бюджети об'єктивно не в змозі профінансувати реалізацію усіх заходів цих програм. Більшість їх положень апріорі декларативні, переписуються з року в рік, не є ресурсно- чи науково обґрунтованими. На переконання авторів, доцільніше було б сконцентрувати обмежені фінансові ресурси на реалізації 2-3 комплексних програм з розвитку та забезпечення економічної безпеки суб'єктів національного економічного комплексу.

З метою надання характеристики ефективності державної політики удосконалення інвестиційно-інноваційного забезпечення економічної безпеки економіки України з погляду мікрорівня було проведено експертне опитування керівників та фахівців апарату управління підприємств сільського господарства, промисловості, будівництва, транспорту і зв'язку, що здійснюють діяльність у м. Львові та Львівській області. Опитування проводилося серед членів та їх партнерів по бізнесу Львівської обласної асоціації малого і середнього підприємництва.

За результатами аналізу анкетування підтверджено, що інвестиційно-інноваційне забезпечення здійснює істотний вплив на стан економічної безпеки, а, відтак, і життєздатності та здатності суб'єктів базових видів економічної діяльності до функціонування і розвитку. Так, на запитання «оцініть міру впливу інвестиційно-інноваційного забезпечення на економічну безпеку» 87,1% (у т. ч. 59,4% – у сільському господарстві, 92,9% – у промисловості, 80,8% – у будівництві та 71,1% – у сфері транспорту і зв'язку) респондентів відповіли, що безпека та життєздатність суб'єктів господарювання значною мірою залежать від обсягів та ефективності інвестиційно-інноваційної діяльності. Ще 7,4% відповіли, що вплив цих характеристик безпосеред-

ній.

Ця інформація підтверджує важливість раціональної та ефективною державної політики у сфері інвестиційно-інноваційної безпеки суб'єктів базових галузей економіки. Відтак, негативно, що більшість керівників та фахівців підприємств вважає поточний стан інвестиційно-інноваційного забезпечення суб'єктів економічних відносин в регіоні низьким (82,7% – загалом та 96,9% – у сільському господарстві, 76,1% – у промисловості, 87,7% – у будівництві та 86,7% – у сфері транспорту та зв'язку), а ще 5,6% керівників опитаних підприємств – незадовільним.

Підтвердилося й припущення про те, що стан інвестиційно-інноваційного забезпечення економічної безпеки підприємств залежить від ефективності державного регулювання процесу його розвитку.

Наявність безпосереднього зв'язку підтвердило 84,6% опитаних представників підприємств. Ще 8,3% вважають, що держава визначає стимули і мотиви до інвестиційно- та інноваційно орієнтованої поведінки, а 4,9% – може створювати суттєві перешкоди інвестиційно-інноваційній діяльності. «Впливає лише частково» відповіло лише 7 ос. (2,2%), а відповідей «скоріше не впливає» чи «не впливає» не було отримано жодної.

Зауважимо, що удосконалення державної політики має спрямовуватися на усунення її недоліків. Як видно з даних, наведених у табл. 1, до головних перешкод інвестиційно-інноваційної активності суб'єктів вітчизняної економіки відносяться висока вартість залучення на ці цілі фінансово-інвестиційних ресурсів (рівень перешкоди, що чинить цей чинник, становить 89,2%) та недостатність інституційної підтримки (85,5%). Суттєвими залишаються надмірна тривалість та високий рівень ризику реалізації інноваційних проектів (65,1%) та малий рівень впливу результатів впровадження інновацій (50,3%). Відтак, органам влади важливо реалізувати заходи, спрямовані на зниження рівня негативного впливу цих проблемних чинників.

У той же час, спостерігаються й певні особливості щодо перешкод інвестиційно-інноваційної діяльності суб'єктів господарювання за видами економічної діяльності. Так, у сфері транспорту і зв'язку слід особливу увагу приділити посиленню захисту державою права приватної власності (рівень впливу чинника 83,9%), у будівництві – захищеності інвестицій та результатів інноваційної діяльності (47,7%), у промисловості – посиленню інтелектуально-кадрового забезпечення інвестиційно-інноваційної діяльності (42,7%), у сільсько-



му господарстві – збільшенню обсягів державної підтримки та допомоги (44,3 %).

Таблиця 1

Найбільш проблемні чинники формування і розвитку інвестиційно-інноваційного забезпечення економічної безпеки економіки Львівської області, станом на 2016 р., частки респондентів, які зазначили чинник як проблематичний, %

Чинники	Загалом	Сільське господарство	Промисловість	Будівництво	Транспорт і зв'язок
Проходження процедур державної реєстрації інвестиційних та інноваційних проектів	6,79	16,16	20,90	5,56	11,29
Зміни законодавства	5,56	5,55	4,87	5,67	3,38
Захист державою права приватної власності	12,65	18,90	22,56	21,14	83,87
Захищеність інвестицій та результатів інноваційної діяльності	37,35	52,96	66,37	47,71	33,20
Отримання дозволу на певні види діяльності	19,44	24,13	19,52	32,18	21,82
Отримання ліцензій	4,01	4,01	4,03	19,16	8,49
Висока вартість залучення фінансово-інвестиційних ресурсів	89,20	96,88	95,89	93,79	81,02
Отримання дозволів на будівництво та дослідження, погоджень державних контролюючих служб	13,58	13,58	13,63	30,30	15,91
Надмірна тривалість та високий рівень ризику реалізації інноваційних проектів	65,12	74,49	65,38	77,44	58,98
Малий рівень впливу результатів впровадження інновацій на фінансово-економічну ефективність	50,31	45,61	60,37	44,51	52,93
Проходження перевірок державними контролюючими структурами	9,57	9,57	9,61	9,77	11,87

продовження табл. 1

Відсутність належного інтелектуально-кадрового забезпечення	37,65	48,59	42,73	38,44	31,29
Відсутність державної підтримки і допомоги	34,88	44,25	35,01	35,60	30,71
Відсутність досвіду реалізації інвестиційно-інноваційних проєктів	18,83	18,82	30,87	19,22	23,42
Недостатність інституційної підтримки інвестиційно-інноваційної діяльності	85,49	85,48	85,83	87,27	68,40

Встановлено, що в аналізованій сфері держава найбільш ефективно реалізує функцію інформаційно-аналітичного забезпечення, моніторингу, аналізу та діагностики (24,2%), а найменш ефективно – мотивації суб'єктів реалізації політики (16,1%) (рис. 1).

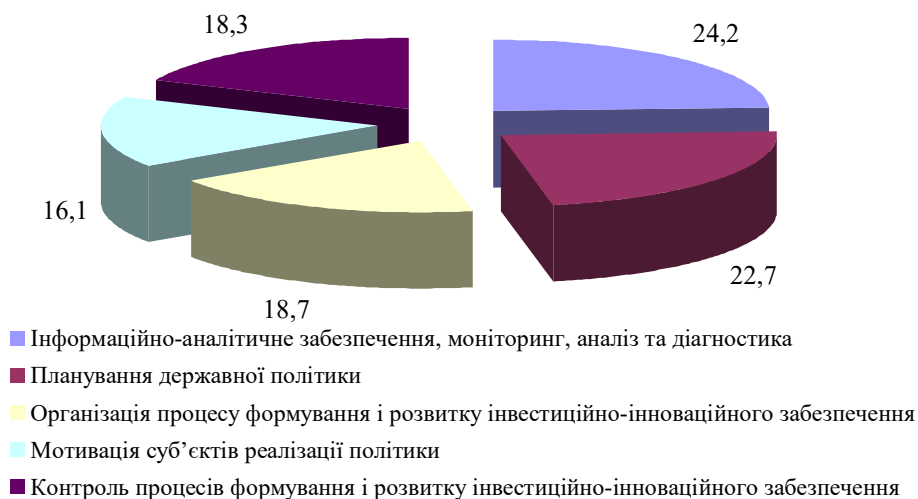


Рис. 1. Результати оцінювання ефективності реалізації функцій державної політики формування і розвитку інвестиційно-інноваційного забезпечення економічної безпеки економіки Львівської області, станом на 2016 р., %

Проте, як бачимо, рівень ефективності функцій низький, а розрив між найбільш та найменш ефективними незначний. Відтак, робимо висновок про доцільність системної державної політики з покращення усіх з аналізованих функцій.

За результатами оцінювання головних недоліків системи дер-

жавного регулювання формування і розвитку інвестиційно-інноваційного забезпечення економічної безпеки держави (рис. 2) зроблено наступні висновки.



Рис. 2. Результати оцінювання недоліків системи державного регулювання формування і розвитку інвестиційно-інноваційного забезпечення економічної безпеки економіки Львівської області, станом на 2016 р., (розраховано за результатами експертного опитування)

Профільним органам влади потрібно сфокусувати зусилля над створенням і розбудовою інституцій інфраструктури підтримки інвестиційно-інноваційної діяльності (цей аспект як недолік визначило 18,8% опитаних керівників та фахівців підприємств), підвищенням ефективності діяльності влади зі формування сприятливого інвестиційно-інноваційного середовища та залучення інвестицій (17,2%), вирівнюванням умов конкуренції та посиленням залежності конкурентних переваг суб'єктів господарювання від активної інвестиційно-інноваційної діяльності (16,1%), збільшенням обсягів діяльності із формування фінансово-інвестиційних фондів інноваційної діяльності (15,1%). Інші недоліки системи державного регулювання в аналізованій сфері не менш вагомі, але звернімо увагу на те, що в сумі названі проблеми складають 67,2%, відтак потребують суттєвої уваги.

За підсумком проведеного дослідження можна дійти висновку, що генеральною метою державної політики удосконалення інвестиційно-інноваційного забезпечення економічної безпеки держави видається доцільним визначити формування ефективно функціонуючої

незалежної і захищеної системи інвестиційно-інноваційної підтримки інклюзивного зростання, реалізації потенціалу економіки, стабільного забезпечення і посилення структурно-функціональних складових економічної безпеки України.

1. Кабінет Міністрів України. Розпорядження № 603-р від 17.07.2013 р. Про схвалення Концепції Загальнодержавної економічної програми розвитку промисловості на період до 2020 року / Урядовий кур'єр від 19.09.2013. – № 170. 2. Україна. Президент. Стратегія національної безпеки України. – Указ № 287/2015 від 26.05.2015 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.president.gov.ua>.

Рецензент: д.е.н., професор Ляш О. І. (КПІ)

**Zaiarna N. M., Candidate of Economics, Associate Professor,
Kizin H. V., Post-graduate Student** (Lviv Trade and Economic University, Lviv)

EVALUATION OF THE STATE REGULATION SYSTEM OF THE INVESTMENT AND INNOVATION PROVIDING ECONOMIC SECURITY OF NATIONAL ECONOMY AT THE EXAMPLE OF THE LVIV REGION

The priority of state regulation of economic processes has been proved by ensuring economic security and its investment-innovation support. According to the results of an specialist's expert survey of the enterprise's management in Lviv and Lviv region, a description of the state policy effectiveness, improving the investment and innovation provision of the economic security of Ukraine in the micro-district terms.

Identified the most problematic, formation and development factors of investment and innovation support, economic safety of Lviv region, efficiency level of the state policy and its disadvantages are revealed, it's function realization.

Keywords: state regulation, investment-innovation support, economic security, efficiency of realization of state policy functions.

Заярная Н. Н., к.э.н., доцент, Кизин Г. В., аспирант (Львовский торгово-экономический университет, Львов)

ОЦЕНКА СИСТЕМЫ ГОСУДАРСТВЕННОГО РЕГУЛИРОВАНИЯ



ИНВЕСТИЦИОННО-ИННОВАЦИОННОГО ОБЕСПЕЧЕНИЕ ЭКОНОМИЧЕСКОЙ БЕЗОПАСНОСТИ НАЦИОНАЛЬНОЙ ЭКОНОМИКИ НА ПРИМЕРЕ ЛЬВОВСКОЙ ОБЛАСТИ

Доказано приоритетность государственного регулирования экономических процессов путем обеспечения экономической безопасности и ее инвестиционно-инновационного обеспечения. По результатам экспертного опроса руководителей и специалистов аппарата управления предприятий г. Львова и Львовской области представлена характеристика эффективности государственной политики совершенствования инвестиционно-инновационного обеспечения экономической безопасности экономики Украины с точки зрения микроруровня. Выявлены наиболее проблемные факторы формирования и развития инвестиционно-инновационного обеспечения экономической безопасности экономики Львовской области, уровень эффективности реализации функций государственной политики и ее недостатки.

***Ключевые слова:* государственное регулирование, инвестиционно-инновационное обеспечение, экономическая безопасность, эффективность реализации функций государственной политики.**
